

La Svizra e las Naziuns unidas

La lunga via a la commembranza dal 2002

■ Tras votaziun dal pievel dals 3 da mars 2002 è la Svizra daventada sco in dals davos stadis in summa commembra da l'Organisaziun da las Naziuns unidas. La via vers questa commembranza è stada lunga e stentusa. Ditg han resalvas en connex cun la neutralità impedì quest pass. Dapi si'adesiun s'engascha la Svizra cunzunt per mantegnair la pasch e la segirezza sin il mund. Il 1920, suenter la catastrofa da l'Emprima Guerra mundiala, è sa constituida a Geneva la Societad da las naziuns. Tras votaziun dal pievel dal matg 1920 ha er la Svizra decidì da daventar commembra da questa organisaziun internaziunala ch'aveva la finamira da prevegnir a conflicts tranter singuls stadis.

Ma a la Societad da las naziuns n'èsi betg reussi da preservar la pasch mundiala e la segirezza internaziunala. Ina nova emprova ha fatg l'Organisaziun da las Naziuns unidas (ONU), fundada im-

mediat suenter la Segunda Guerra mundiala. La charta da l'ONU, sutscritta il zercladur 1945 dals 50 commembers fundatur, cumenza cun ils suandants plects: «Nus, ils pievels da las Naziuns unidas, essan fermamain decis da preservar las generaziuns futuras da la crusch da la guerra ch'ha purtà a l'umanità d'ina generaziun gist duas giadas suffrientschas incrediblas.»

E co è sa posiziunada la Svizra? Sin basa d'in rapport d'experts dals 14 da november 1945 è la cumissiun consultativa instituida dal Cussegl federal stada da l'idea che la Svizra duess entrar en l'ONU, sche l'organisaziun saja pronta da reconuscher la neutralità svizra.

In onn pli tard è il Cussegl federal però sa distanzià per il mument d'ina entrada ed ha laschà elavurar in program da trais puncts, tenor il qual la Svizra dueva perseguir bain l'actività da las Naziuns unidas, approvar il statut da la Curt internaziunala da giustia, entrar en las organisaziuns spezialas e facilitar a las Naziuns unidas da sa domiciliar sin ses territori.

Il 1948 ha la Svizra obtegnì sco emprim pajais l'uschenumnà status d'observatur da las Naziuns unidas. Successivamain è ella sa participada activamain ad organisaziuns spezialas apoliticass sco l'OMS/WHO, la FAO, l'Unesco u l'Unicef.

Ed era l'istorgia da l'intermediaziun da la pasch è lunga en Svizra: gia il 1953 ha la Svizra delegà ses represchentants en la cumissiun d'armistizi en Corea. Adina puspè ha ella mess a disposiziun a las Naziuns unidas spezialists e material en favur d'acziuns per mantegnair la pasch, saja quai unitads sanitaras en Namibia, observaders da las elecziuns en Bielorussia u experts d'armas chemicas ad Aserbeidschan.

Per las Naziuns unidas ha Geneva, ultra da sia sedia principala a New York, furmà davent da l'entschatta la pli impurtanta citad. Durant la Guerra freida valeva la Svizra, grazia a sia posiziun tranter ils dus blocs, sco predestinada per dar alloschi ad organisaziuns internaziunals. En pli han bliers stadis novs stimà la Svizra sco intermediatura, cunquai ch'ella n'ha gi nagin passà colonial. En quels onns ha il pajais surpiglià numerus mandats da protecciun per auters stadis.

Vers l'emprima votaziun dal 1986

Al nivel politic è vegnida inoltrada il 1965 l'interpellaziun Furgler e Hubacher concernent l'examinaziun da la politica estra (inclusiv la relaziun da la Svizra cun l'ONU). En il rapport da gestiun s'exprima il Cussegl federal in onn pli tard en quest senn «che la dumonda d'ina entrada eventuala da la Svizra en l'ONU saja d'examinar vinavant successivamain». La debatta areguard quest passus en il Cussegl nazional ha purschì a cusseglier federal Spühler l'ocasiun d'infurmar detagliadamain davent il svilup da las Naziuns unidas durant ils 20 onns da lur existenza e da s'exprimer davent la pussaivladad d'ina entrada da la Svizra cun mantegnair sia neutralità.

A basa dal postulat Bretscher ha il Cussegl federal preschentà il zercladur 1967 in rapport davent las relaziuns da la Svizra cun las Naziuns unidas e lur organisaziuns spezialas (emprim rapport da l'ONU). Ils resultats da quest'analisi han mussà che l'entrada da la Svizra en l'ONU fiss pussaivla e nizzaivla. Las Chombras federalas han acceptà la proposta dal Cussegl federal d'infurmar periodicamain davent l'actività da l'ONU e da las organisaziuns spezialas.

Il 1971 è suandà il segund rapport. Da las conclusiuns è resultà, quant impurtant ch'il svilup da l'ONU ad in'organisaziun universal è per la relaziun da la Svizra cun ella ed en quest connex per la politica da neutralità svizra. Il Cussegl federal ha proponì da surdar l'examinaziun da las rela-

Sedia da las Naziuns unidas a Geneva.

FOTO KATHARINA WIELAND MÜLLER/PIXELIO

ziuns cun l'ONU ad ina cumissiun consultativa.

Il 1973 è sa construida ina cumissiun da 50 commembers cun l'incumbensa da dar a tut «ils circuls e moviments da l'opiniun publica la pussaivladad da s'exprimer plaina libertad davent la furma che las relaziuns da la Svizra cun l'ONU duessan reschaiver en l'avegnir».

Il favrer 1976 ha la cumissiun remess ses rapport e dus documents supplementars scrits da minoritads. Per incumbensa dal Cussegl federal è il rapport vegnì publicat il zercladur dal medem onn. La gronda maioritad da la cumissiun ha approvà l'entrada da la Svizra en l'ONU e menziunà l'universalità da l'organisaziun praticamain verificada sco raschun essenziala da si'opiniun.

Il zercladur 1977 ha il Cussegl federal preschentà in ulteriur rapport davent las relaziuns da la Svizra cun las Naziuns unidas e lur organisaziuns spezialas (terz rapport da l'ONU). Il Cussegl federal è vegnì a la conclusiun che l'entrada da la Svizra en l'ONU saja giavischabla. El ha mess en vista da proponer a las Chombras federalas, en in avegnir betg memia lontan, da sutmetter la dumonda al pievel ed als chantuns e da betg pli preschentar in rapport avant ch'il messadi correspondent saja cumpari.

Il november 1977 ha il Cussegl nazional prendì enconuschientscha da quest rapport a moda approvanta. Ultra da quai ha el exprimi l'aspetativa ch'il Cussegl federal preschenta «cun la proxima chaschun il messadi e la dumonda per tutgant l'entrada da la Svizra en l'ONU a l'Assamblea federala per mauns dal pievel e dals chantuns, sa basond sin las consideraziuns e conclusiuns cuntegnidas en quest rapport». Il schaner 1978 ha er il Cussegl dals chantuns dà suatientscha a la dumonda da sia cumissiun per affars externs ch'ha proponì d'approvar il rapport dal Cussegl federal.

Il december 1981 ha il Cussegl federal la finala relascha il messadi davent l'entrada da la Svizra en l'ONU. Ma il verdict dal pievel a chaschun da la votaziun dals 16 da mars 1981 è stà fitg cler: be 24,3% da las votantas e votants han ditg gea, entant che 75,7% èn s'exprimids cunter l'adesiun; da vart dals chantuns n'hai dà gnanc in sulet cun ina maioritad a favur da la commembranza da la Svizra en las Naziuns unidas.

L'adesiun dal 2002

Suenter la refusa dal 1986 è la tematica d'ina adesiun da la Svizra a las Naziuns unidas stada per il mument giu da maissa. L'on 2000 era la Svizra – cun excepziun dal Vatican – il sulet pajais en tut il mund che na vuleva betg far part voluntarmain da l'ONU. Ma la fin da la Guerra freida aveva gia fatg midar a partir dals onns 1990 il vent en la politica mundiala.

Lentschatta zercladur 1997 ha cusseglier nazional Remo Gysin inoltrà ina moziun. En quella ha el dumandà il Cussegl federal d'instradar las preparaziuns per l'adesiun a l'ONU. Duas emnas pli tard ha cusseglier nazional Andreas Gross inoltrà al Cussegl federal in postulat consuttascribit da 84 cussegliers. En quel ha el dumandà il Cussegl federal da preschentar entaifer in onn in rapport davent la relaziun tranter la Svizra e l'ONU. Quest rapport ha mussà surtut ils novs svilups dapi l'emprima votaziun dal pievel davent l'adesiun a l'ONU ed explitgà quant ferm che la situaziun politica sin plaun mundial e l'ONU èn sa midadas dapi lura.

L'iniziativa populara «Per l'adesiun da la Svizra a l'Organisaziun da las Naziuns unidas» è la finala vegnida lantschada il settember 1998 d'in comitè neutral ed inoltrada a la Chanzlia federala il mars 2000 cun 124 772 sutscripziuns valaivlas. A sia seduta da la fin december 1998 ha il Cussegl federal integrà l'adesiun a l'ONU en las finamiras da legislatura 1999–2003.

Il zercladur 2000 ha il Cussegl federal incumbensà il Departament federal d'affars externs d'organisar ina procedura da consultaziun davent l'adesiun da la Svizra a las Naziuns unidas. A quella han participà durant trais mais passa 100 partidas, associaziuns, ovras d'agid e persunas singulas. Il december dal medem onn ha il Cussegl federal prendì enconuschientscha dals resultats da la procedura da consultaziun e surdà al parlament il messadi davent l'iniziativa.

Ils 3 da mars 2002 han tant il pievel sco er ils chantuns acceptà l'iniziativa, schebain cun in resultat vaira stgars: 54,6% da las votantas e votants han ditg gea, 45,4% han ditg na; 11 2/2 chantuns han acceptà l'iniziativa, 9 4/2 la han refusà.

A chaschun da la 57avla radunanza generala da l'ONU è la Svizra vegnida recepida senza cuntravusch sco il 190avel commember. «Ils Svizzers èn qua. Nus als avain spetgà già daditg» ha ditg il secretari general da l'ONU Kofi Annan durant che la bandiera svizra è vegnida traggia si davent l'edifizi principal da l'ONU a New York ils 10 da settember 2002.

La dumonda da la neutralità

En connex cun l'adesiun da la Svizra a l'ONU è la dumonda da la neutralità adina stada d'impurtanza speziala. Questa dumonda ha manà al na dal 1986 e davent la medema dumonda è la Confederaziun er sa sentida necessitada da prender posiziun en vista a la votaziun dal 2002. Las expectaziuns fatgas lezza giada, pon er valair sco maxima areguard l'engaschament odiern da la Svizra entaifer l'ONU:

«Neutralità vul dir da sa distanziar da conflicts armads tranter dus stadis u gruppas da stadis. Ella na munta dentant en na-

gin cas da s'isolar dal mund e da serrar ils eglis visavi la malgiustia.

Betg il davos grazia a sia neutralità è la Svizra restada schanegiada da guerras dapi in lung temp. Ella è adina puspè sa stentada en il rom da sia politica da neutralità e da pasch da cumenzar discussiuns tranter adversaris, d'intermediar tar dispitas e da far pasch.

La neutralità n'impedescha dentant betg da sustegnair consequentamain las mesiras da l'ONU che quella prenda per incumbensa da la cuminanza internaziunala envers in agressur. Pertge che tranter in stadi che rumpa la pasch u cuntrafa a l'ordinaziun internaziunala a moda gravanta e l'entir rest dal mund na poi betg dar ina tenuta neutrala.

Sche l'ONU s'engascha per la pasch, promova la democrazia ed ils dretgs umans, cumbatta malsognas e gida persunas basegnusas u fa frunt al stgaidament dal clima, alura coincide quai tut cun las finamiras da la politica svizra. E sco commember cumplain da l'ONU po la Svizra s'engaschar a moda anc pli efficazia per questas ideas.»

Prioritads tematicas da la Svizra

Dal 1948 al 2002 è la Svizra stada observatura tar ils organs principals da las Naziuns unidas. Ella è er gia stada commembra da tut las organisaziuns spezialas da l'ONU, da bliers fonds, programs ed instituts ed è s'engaschada là per ils interess da l'ONU ch'èn er ils interess da la politica exteriora da la Svizra: promover e mantegnair la pasch e la segirezza.

Tras quai ch'il pievel ed ils chantuns han ditg gea a la participaziun a l'ONU, è la Svizra dapi il 2002 er commembra da l'ONU principala, pia da la radunanza generala, nua ch'ella po s'engaschar anc pli fitg per quests interess.

Las prioritads tematicas da la politica svizra da l'ONU resultan principalmain da las activitads ed iniziativas, tar las qualas la Svizra ha ina posiziun speziala e las qualas giandan ina gronda acceptanza politica a l'intern. Quai è: pasch e segirezza; cooperaziun da svilup ed agid umanitar; protecciun da l'ambient; dretg internaziunale; economia e fatgs socials. Plinavant s'engascha la Svizra che Geneva possa er en avegnir mantegnair sia posiziun internaziunala sco sedia da l'ONU.

La preschentaziun:

Dossier «La Svizra e las Naziuns unidas»

Dapli infurmaziuns:

chatta.ch/?hiid=1336
www.chatta.ch

Broschura d'infurmaziun da la Confederaziun.